

Грицун Владислав Олександрович

студент 1 курсу магістратури судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Сучасний український конституціоналізм ознаменувався низкою як традиційних, так і нових явищ теоретичного і практичного характеру. Розвиток конституціоналізму в Україні, на сучасному етапі, є складним та багатоаспектним явищем, яке бере свій початок з 1710 року і на даний час зумовлене становленням демократичної конституційної державності.

Модифікація форм правління як спроба оптимізації організації державної влади не в усіх випадках давала бажані результати. Крім того, вітчизняні дослідники не завжди роблять акцент на основній меті функціонування держави – забезпеченні прав людини і основоположних свобод та сталого розвитку суспільства. Інколи конституціоналізм пов'язується з усіма державно-правовими явищами, однак менше приділяється уваги їх сутності, зв'язку конституційних положень із політико-правовою реальністю [1].

Конституція незалежної України стала фундаментом реформування правової системи України, створення якісно нової системи державного механізму, після радянської-тоталітарної системи. Вона є не тільки актом держави, а й суспільства, його державно-правовою моделлю, чинником забезпечення законності та правопорядку, стабільності інститутів влади, необхідною умовою становлення правової державності, що базується на пануванні права. Конституція – основний закон [2].

Звідси й витікає основоположне завдання сучасного українського конституціоналізму: сумістити конституційну модель з реальною практикою державотворення.

До негативних чинників становлення сучасного українського конституціоналізму слід віднести:

а) відсутність необхідного досвіду законодавчо регламентації суспільних відносин на демократичних засадах: депутатський корпус тільки починає напрацьовувати традиції нормотворчості в нових умовах;

б) в Україні, як і в інших країнах СНД, немає глибоких традицій конституціоналізму, парламентаризму, в тому числі реалізації на практиці принципу поділу влади, що не зрідка призводить до жорсткої конфронтації владних структур і негативно впливає на процес державотворення; (приклад – не визначення політико-правової природи Конституційного суду України)

в) брак належної взаємодії владних структур, що є перепорою для нормального розвитку законотворчого і в цілому нормотворчого процесу, оптимального вирішення назрілих проблем;

г) недостатньо високий рівень правової культури народних депутатів України, працівників державного апарату, населення, що не сприяє повазі до Конституції як важливої соціальної цінності, до конституційного законодавства в цілому;

д) у конституційно-правовому полі держави існує чимало конфліктів, розв'язання яких не має необхідних правових процедур;

е) становлення конституційного законодавства, проведення правової реформи в країні необхідним чином ще науково не забезпечено;

є) деякі проблеми в конституційному реформуванні держави й суспільства пов'язані і з некритичним використанням зарубіжного конституційно-правового досвіду, який був свого часу сформований в інших політико-правових, історичних і культурних реаліях;

ж) не переборено розрив між конституцією юридичною і фактичною, і він є досить відчутним, особливо стосовно прав людини і громадянина.

Звичайно, перелік цих негативних чинників не є вичерпним. Тому необхідна плідна й узгоджена праця державних інституцій і громадянського суспільства, усіх наукових і навчальних установ юридичного профілю для створення необхідних умов ефективного функціонування норм Конституції України [3].

На нашу думку, спершу слід створити необхідні економічні передумови для розбудови правової конституційної держави. Необхідно здійснити повне та всебічне реформування всієї системи органів державної влади, щоб в Україні функціонували дійсно незалежні один від одного, і в той же час тісно взаємодіючі, органи законодавчої, виконавчої, судової влади, працював без перебоїв механізм «стримувань і противаг». Ще одне із основних завдань в правовій конституційній державі полягає в тому, що потрібно не лише втілити в діючому законодавстві так звані природні права і свободи людини (право на життя, на честь та гідність, охорону здоров'я, приватну власність тощо), але й, щоб усіляко гарантувати їх реалізацію. Поки що в Україні домогтися цього положення не вдається. Удосконалення законодавства – ще один напрямок формування правової конституційної держави – не зводиться тільки до закріплення в ньому природно-правових засад. Не менш важливим є завдання зведення до мінімуму наявних протиріч, забезпечення правових норм належними санкціями, які передбачають найбільш ефективні заходи впливу на правопорушників. Законодавство повинно орієнтуватися на метод загального дозволу регулювання суспільних відносин, який передбачав би мінімум обумовлених у законі заборон і максимум правових дозволів (згідно з формулою: все, що не заборонено законом, дозволено).

Проголосивши в ст. 1 Конституції України правовою державою, Україна накреслила лише орієнтир подальшого розвитку державності. Зробити ж на шляху досягнення цієї мети належить ще чимало [4].

Таким чином, на нашу думку, конституціоналізм у сучасному широкому розумінні терміна — це прямування до правової конституційної держави, в якій Конституція (Основний Закон) закріплює основні принципи демократичного конституційного ладу. Саме поняття «конституціоналізм слід закріпити на законодавчому рівні і прагнути до його повного прояву у нашій державі.

Список використаних джерел

1. Сутність сучасного українського конституціоналізму / А. Р. Крусян // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». — 2010. — Т. 9. — С. 308-317. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npouua_2010_9_33
2. Конституція України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page>
3. Савчин М. В. Конституціоналізм і природа конституції : моногр. — Ужгород : Поліграф- центр Ліра, 2009. — 372 с.
4. Тацій В. Я. Проблеми становлення і розвитку українського конституціоналізму / В. Я. Тацій, Ю. М. Тодика // Державне будівництво та місцеве самоврядування. Вип. 1. — Х. : Право, 2001. — С. 7-33.

Ключові слова: Конституція, конституціоналізм, правова держава, права і свободи людини, конституційна реформа.

Науковий керівник: асистент Салей М. І.

Гуленко Владлена Владиславівна

студентка 1-го курсу магістратури судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ КОНСТИТУЦІЙНОЇ СКАРГИ В УКРАЇНІ

Як засвідчує практика сучасного конституційно-правового регулювання, інститут конституційної скарги являє одну з найзначніших правових гарантій утвердження і забезпечення прав і свобод людини — сутнісного індикатора розвиненості суспільно-політичного ладу будь-якої демократичної і правової держави.